

ЧЕТИРИДЕСЕТ И ЧЕНВЪРТО НАРОДНО СЪБРАНИЕ

11. 20
18

КОМИСИЯ ПО ТРУДА, СОЦИАЛНАТА И ДЕМОГРАФСКАТА ПОЛИТИКА

ДОКЛАД

за първо гласуване на Законопроект за държавния бюджет на Република България за 2019 г., № 802-01-49, внесен от Министерски съвет на 29.10.2018 г.

Комисията по труда, социалната и демографската политика на редовно заседание, проведено на 1 ноември 2018 г., съвместно с Комисията по бюджет и финанси и Комисията по здравеопазване, разгледа и обсъди Законопроект за държавния бюджет на Република България за 2019 г.

На заседанието присъстваха министърът на финансите господин Владислав Горанов, заместник министърът на финансите госпожа Росица Велкова, министърът на здравеопазването господин Кирил Ананиев, министърът на труда и социалната политика господин Бисер Петков, господин Ивайло Иванов и госпожа Весела Караиванова, управител и подуправител на Националния осигурителен институт, председателят на Фискалния съвет проф. Борис Грозданов, подуправителят на Българската народна банка господин Димитър Костов, представители на работодателски, професионални, съсловни, синдикални, пенсионерски организации и др.

Законопроектът бе представен от министърът на финансите господин Владислав Горанов.

Бюджетът на държавата, който се предлага за 2019 г., изпълнява предназначението си както да гарантира в максимална степен изпълнението на основните функции на държавата, така и да осъществява приоритетите на правителството, заложи в програмните документи.

Бюджетът има задачата да преразпредели 38,2 % от създаденото от българските граждани и бизнеса. Това представлява в номинално изражение около 44,5 млрд. лева. Без да се променя данъчната политика и благодарение на усилията на правителството за стабилен икономически растеж, приходите в бюджета нарастват с над 4,5 млрд. лева. Министър Горанов е убеден, че стратегията да се върви към доближаване до балансирано бюджетно салдо е правилна.

Само за две години брутният вътрешен продукт се е увеличил с около 10 млрд. лв., а до края на мандата на това правителство се очаква да надмине 130 млрд. лева. Добрият цикъл на икономиката, със значителен и по-висок спрямо предкризисния период принос на общата факторна производителност към потенциалния растеж, позволява по-голям бюджет както по отношение на приходите, така и по отношение на

разходите, защото има висока заетост, растящи заплати и увеличаващо се потребление. Бюджетът расте и то при запазване на ниското данъчно облагане на хората и бизнеса, и така се осигуряват повече ресурси за публичните услуги. До края на 2021 г. държавният дълг ще намалява и планираните вътрешни емисии ще служат за рефинансиране на падежиращ подобен дълг. Дотолкова, доколкото фискалната позиция след 2019 г. е неутрална, с прогнозиран положителен структурен бюджетен баланс, подобно финансиране ще служи само за погасяване на стари дългове и към края на 2021 г. целта е да се достигне до 16,5 % от прогнозното ниво на БВП.

По-добрата събираемост на приходите, засилените мерки, предприети от институциите за борба с контрабандата, добрата и стабилна икономическа среда, позволяват да се увеличат доходите на заетите в бюджетната сфера с 10 % за 2019 г., за учителите с 20 %, като за тях се предвижда двойно увеличение в края на мандата.

Основните приоритети на правителството са свързани с инвестициите в образованието и човешкия капитал. Инвестициите в образование ще доведат и до повишаване на качеството на работната сила, от която икономиката се нуждае. Доказа се, че големият проблем на качеството на работната сила идва от ширещото се ниско ниво на образование.

Увеличението на минималната работна заплата, а от там и цената на труда е фактор да задържим повече хора на територията на държавата. Постигнатият икономически растеж спомага за увеличение на доходите. Заложено е увеличение на заплатите в бюджетния сектор с 10 % няма да е за всички по равно, а според оценка на постигнатите резултати. Това е пореден знак към работодателите, че идва краят на ервата на евтиния труд и те трябва да променят политиката към служителите си. При сегашния дефицит на кадри вдигането на заплатите е неизбежно и пазарът го изисква.

Същевременно е нормално да има повишаване на инфлацията, или особено на тези компоненти от нея, които зависят от по-силното вътрешно търсене. Основният натиск върху инфлацията в България би могъл да се материализира от външни фактори като поскъпването на енергийните продукти и другите суровини, които се търгуват на международните пазари. Очаква се през 2019 г. постепенно цените на енергоносителите да се стабилизируют около нивата, на които са в момента. За баланс на тези външни фактори се увеличават двойно помощите за отопление, така че най-уязвимите групи да са спокойни за зимния сезон.

Министър Горанов подчерта, че са изпълнени поетите ангажименти към хората с увреждания и техните семейства, като са осигурени допълнителни 150 млн. лв., които ще бъдат разпределени справедливо, съгласно промените в законодателството в тази област. Близко 900 милиона повече са средствата, които отиват за социални разходи - най-вече за пенсии, но също така за хората с увреждания и за енергийни помощи заради поскъпващите цени на енергията. Повишението на пенсиите с 5,7 % е очакван резултат от швейцарското правило – именно затова е била направена пенсионна реформа, за да се намали ранното пенсиониране и да се осигури дългосрочна стабилност на пенсионната система и увеличение на пенсиите. Повишението на пенсиите по

швейцарското правило е важно, за да се увеличат стимулите да се осигуряват тези, които в момента работят. В този смисъл е положително и значителното повишение на тавана на пенсиите.

Близо половин милиард допълнителни средства отиват и в общините, като по този начин действията на правителството в областта на образованието, здравеопазването, социалните услуги ще достигнат до всеки един български гражданин.

В края на представянето министър Горанов заяви, че държавата е в добра кондиция, изпълнява ангажиментите си за запазване на фискалната стабилност и същевременно се стреми към устойчиво развитие на икономиката и удовлетворяване изискванията на обществото.

Що се отнася до приходните политики, заложен в бюджета на държавата, в частта им осигурителни приходи, беше подчертано, че прогнозата за приходите от социални и здравни осигуровки в сценария при непроменени политики предвижда нарастване на компонента от 4,5% през 2019 г., но поради ефекта от предприетите мерки за увеличаване на минималната работна заплата и на заплатите в бюджетната сфера и максималния осигурителен доход, в бюджетната прогноза за 2019 г. се предвижда ръст от 9,8%. През 2020-2021 г. е предвидено ново нарастване в доходите от минимална работна заплата и за педагогическия персонал, вследствие на което се очакват допълнителни приходи от осигуровки в размер на 0,2% от Брутният вътрешен продукт в сравнение с базисния сценарий. Очакванията в прогнозата при непроменени политики за периода 2020-2021 г. са приходите от осигуровки да нараснат съответно с 8,9% и 3,9% (социални и здравни).

Осигурителната политика и осигурителните приходи за периода 2019-2021 г. по отношение на социално и здравноосигурителните вноски предвиждат:

- Запазване размерите и съотношенията на осигурителните вноски за фондовете на държавното обществено осигуряване;
- Увеличаване на минималния осигурителен доход за самоосигуряващите се лица, съответно за 2019 г. в размер на 560 лв., за 2020 г. – 610 лв. и за 2021 г. – 650 лв.;
- Увеличаване на максималния осигурителен доход за всички осигурени лица – 3 000 лв.;
- Увеличаване на минималния осигурителен доход за регистрираните земеделски стопани и тютюнопроизводители от 350 лв. на 560 лв. от началото на 2019 г.;
- Запазване равнищата на минималните осигурителни доходи по основните икономически дейности и групи професии от 2018 г. като се извършва корекция само по отношение на позициите, които са под размера на минималната работна заплата за 2019 г. – 560 лв.;
- Запазване размера на здравноосигурителната вноска – 8 на сто;
- Запазване размера на осигурителната вноска за Учителския пенсионен фонд – 4,3 на сто;

- Не се правят вноски за фонд „Гарантирани вземания на работниците и служителите“.

Осигурителните приходи за периода 2019-2021 г. се предвижда да бъдат в размер на 10 379,2 млн. лв. за 2019 г., 10 963,4 млн. лв. за 2020 г. и 11 541,4 млн. лв. за 2021 г.

Към разходните политики се отнася и политиката по доходите. Актуализираната средносрочна бюджетна прогноза за периода 2019-2021 г. предвижда увеличаване на размера на минималната работна заплата от 510 лв. на 560 лв. от 1 януари 2019 г., на 610 лв. от 1 януари 2020 г. и на 650 лв. от 1 януари 2021 г.

За 2019 г. е разчетено увеличение с 10% на средствата за заплати и възнаграждения на персонала, нает по трудови и служебни правоотношения, включително и на средствата за осигурителни вноски, което ще има отражение върху заплащането на заетите в бюджетния сектор. С това се създава възможност на база на увеличението размер на разходите за персонал да се увеличат индивидуалните основни месечни заплати на заетите, въз основа на заеманата длъжност и оценките за постигнатите резултати.

За 2019 г. е разчетено увеличение на средствата за заплати и възнаграждения на персонала за изборните длъжности и за заетите в системата на съдебната власт, за които законодателно е регламентиран механизъм за формиране на възнагражденията.

По отношение на пенсионната политика и разходите за пенсии за периода 2019 -2021 г. са взети предвид законодателните промени, приети със Закона за изменение и допълнение на Кодекса за социално осигуряване от 2015 г., както и Законът за бюджета на държавното обществено осигуряване за 2018 г., в т.ч.:

- чл. 68, ал. 1-2 на КСО – в периода 2018-2021 г. от 1 януари на всяка календарна година продължава увеличаването на възрастта за придобиване право на пенсия с по 2 месеца за жените и с по 1 месец за мъжете, както и необходимия осигурителен стаж за придобиване право на пенсия с по 2 месеца и за двата пола. За 2019 г. жените ще се пенсионират на възраст 61 г. и 4 м. и стаж 35 г. и 8 м. За мъжете тези условия са възраст 64 г. и 2 м. и стаж 38 г. и 8 м.

- чл. 68, ал. 3 на КСО – продължава увеличаването на възрастта за пенсиониране при непълнен стаж с по 2 месеца до достигане на 66 години и 8 месеца през 2021 г.;

- чл. 69, ал. 1, 2, 3 и 6 на КСО – минималната възраст за пенсиониране на работещите в сектор „Сигурност“ продължава да се увеличава с по 2 месеца до достигане на 53 години и 8 месеца през 2021 г.;

- чл. 69б на КСО – минималната възраст за пенсиониране на лицата, работили при условията на първа и втора категория труд, които не отговарят на условията за пенсиониране от професионален пенсионен фонд по чл. 168 на КСО или са променили осигуряването си по чл. 4в на КСО, продължава да се увеличава с по 4 месеца за жените и с по 2 месеца за мъжете до достигане през 2021 г. на 49 години и 8 месеца за

жените и 53 години и 8 месеца за мъжете от първа категория и на 54 години и 8 месеца за жените и 58 години и 8 месеца за мъжете от втора категория труд;

- От 1 януари 2019 г. стойността на процента (тежестта) по чл. 70, ал. 1 от КСО за всяка една година осигурителен стаж, която ще се прилага при изчисляване на размерите на новоотпуснатите пенсии, се увеличава от 1,169 на 1,2. От 1 юли 2019 г. всички пенсии, отпуснати до 31 декември 2018 г., се увеличават с 5,7% (процент, определен по правилото на чл. 100 от КСО), при отчитане на новата тежест на една година осигурителен стаж. За периода 2020-2021 г. тежестта на една година осигурителен стаж в пенсионната формула се запазва в размер на 1,2, като от 1 юли на съответната година пенсиите, отпуснати до 31 декември на предходната календарна година, се осъвременяват по т.нар. „швейцарско правило“ (чл. 100 от КСО).

В периода 2019-2021 г. е предвидено размерите на *минималната пенсия за осигурителен стаж и възраст* и на *социалната пенсия за старост*, както и на свързаните с тях пенсии и добавки, да се увеличават с процентите по чл. 100 на КСО, а именно: 5,7% за 2019 г., 5,7% за 2020 г. и 4,6% за 2021 г.

Максималният размер на получаваните една или повече пенсии до 30 юни 2019 г. се запазва на 910 лв., а от 1 юли 2019 г. се увеличава на 1 200 лв. (40% от размера на максималния осигурителен доход за съответната година), като се прилага за всички пенсии, без оглед на началната дата на отпускането им.

В резултат на тези допускания разходите за пенсии по бюджета на държавното обществено осигуряване през 2019 г. нарастват с 533,8 млн. лв. спрямо закона за 2018 г., а за 2020 и 2021 г. ръстовете са съответно 652,0 млн. лв. и 564,8 млн. лв.

По отношение на социалната политиката, свързана със социалните помощи и обезщетения, изплащани от бюджета на държавното обществено осигуряване, актуализираната средносрочна бюджетна прогноза за периода 2019 - 2021 г. е разработена при запазени параметри на действащото законодателство в КСО, а именно:

- запазва се периодът на изплащане на паричното обезщетение за бременност и раждане – 410 дни и размерът на обезщетението за отглеждане на малко дете от една до две годишна възраст – 380 лв.;

- запазва се минималният дневен размер на паричното обезщетение за безработица на 9 лв. и максималният дневен размер на 74,29 лв.;

- запазва се режимът на изплащане на паричните обезщетения за временна неработоспособност съгласно чл. 40, ал. 5 от КСО – първите три работни дни се изплащат от осигурителя в размер 70 на сто от среднодневното брутно възнаграждение, а от 4-тия ден на настъпване на неработоспособността се изплащат от ДОО;

- запазва се периодът, от който се изчисляват краткосрочните обезщетения при временна неработоспособност – 18 календарни месеца; при бременност и раждане и при безработица – 24 месеца;

- увеличава се максималният размер на гарантираните вземания от 1 300 лв. на 1 400 лв.;

- запазва се размерът на еднократната помощ при смърт на осигурено лице – 540 лв.

При разработването на прогнозата за разходите за обезщетения и помощи за периода 2019-2021 г. са взети предвид и повишението на размера на минималната работна заплата и максималния осигурителен доход, броят на осигурените лица и осигурителният им доход.

В резултат на тези допускания разходите за обезщетения и помощи по бюджета на държавното обществено осигуряване през 2019 г. нарастват със 149,8 млн. лв. спрямо закона за 2018 г.

В прогнозата за 2019 г. са предвидени средства за текущи разходи за делегираните от държавата социални дейности в общините общо в размер на 260,9 млн. лв. Предвидено е диференцирано увеличение на стандартите за социалните услуги, като най-голям ръст имат тези за предоставяните в общността за деца/младежи и пълнолетни лица с увреждания (центрове за настаняване от семеен тип за деца/младежи с увреждания и за деца/младежи с увреждания с потребност от постоянни медицински грижи, центрове за настаняване от семеен тип за пълнолетни лица с увреждания).

Броят на местата в социалните услуги в общността са увеличени с 583 броя, а местата в специализираните институции за предоставяне на социални услуги са намалени със 181 броя спрямо 2018 г. В прогнозата за 2019 г. размерът на месечната помощ на ученик, настанен в дом за деца, лишени от родителска грижа от I до XII клас, кризисен център, център за настаняване от семеен тип за деца и младежи с/без увреждания и преходно жилище, е увеличен от 33 лв. на 35 лв.

Политиката по заетостта се реализира чрез ежегодните национални планове за действие по заетостта и е насочена на първо място към повишаване квалификацията на работна сила според потребностите на икономиката и увеличаване на заетостта на неравнопоставените групи на пазара на труда, приоритетно от най-слабо развитите райони. На второ място, но също от съществено значение, е активирането на неактивните лица, намаляване на престоя без работа на безработните и поддържане на трудовите навици на най-уязвимите групи на пазара на труда.

Ключовите индикатори за изпълнение и целевите стойности за 2019 г. са следните: равнище на регистрираната безработица - 6%; регистрирани безработни лица – 198 000; регистрирани продължително безработни лица – 64 000; регистрирани безработни младежи (15-29 г.) – 27 000; брой наети на работа лица по програми и мерки – 11 730 хил.

За реализирането на тази политика чрез мерки за квалификация и програми на безработни по държавния бюджет са разчетени средства в размер по 73,0 млн. лв. за тригодишния период, като финансирането на тази политика се допълва и със средства по оперативните програми.

Политиката по социална закрила и равни възможности гарантира социалната защита на уязвимите групи от населението, създава условия за пълноценно социално включване, спомага за осигуряване на равен достъп до ресурсите на обществото и равноправно участие в създаването и тяхното потребление за всички групи в

неравностойно положение, независимо от пол, възраст, увреждане, етническа принадлежност, вяра, сексуална ориентация и др.

Ключови индикатори за изпълнение и целеви стойности за 2019 г. са следните: месечни помощи (ср. мес. бр. лица и семейства) - 31 800; целеви помощи за отопление (брой лица и семейства) - 220 000; лица бенефициенти на целеви социални програми и проекти за предоставяне на социалната услуга „обществена трапезария“ (брой лица) - 4 040.

Целта на политиката е да решава по възможно най-добрия начин проблемите на рисковите групи в рамките на финансовите възможности на държавата, вкл. и по отношение на бедността, чрез прекратяване на трайната зависимост от системата за социално подпомагане. Социалната закрила е насочена към гарантиране на задоволяването на основните жизненоважни потребности на хората, изпаднали в критична ситуация, като се прилага чрез ясен, точен и обективно обоснован механизъм.

Предвид горното, във връзка с очакваното увеличение на цените на енергоносителите за тригодишния период са предвидени за целевите помощи за отопление допълнително по 40,4 млн. лв., което е с 50% повече спрямо средствата през 2018 г. за този вид подпомагане.

Политиката за интеграция на хората с увреждания е насочена към създаване на условия и гаранции за равнопоставеност, социална интеграция и упражняване на правата, защита на хората с увреждания и техните семейства, както и интегрирането им в работна среда. Проблемите на хората с увреждания са широкообхватен проблем на човешките права и предмет на законово регулиране.

Ключови индикатори за изпълнение и целеви стойности за 2019 г. са следните: месечни добавки за социална интеграция – общо (ср. мес. бр. лица) - 502 000; медицински изделия, помощни средства, приспособления и съоръжения по Закона за интеграция на хората с увреждания (ср. мес. бр. лица) - 10 000; лица с увреждания и лица над 65 г. в невъзможност за самообслужване, за които се прилага услуга за личен асистент, социален асистент и домашен помощник (брой лица) - 20 600; интегрирани хора с увреждания в обществото, посредством осигуряването им с преводачи и придружители за посещения в обществени, здравни и културни заведения (брой) 36 500; хора с увреждания, включени в мероприятия за рехабилитация и социална интеграция (брой) 3 600.

За гарантиране на финансовата рамка на проекта на Закон за хората с увреждания при неговото приемане, по бюджета на Министерството на труда и социалната политика са предвидени допълнително по 150,0 млн. лв. за тригодишния период на бюджетната прогноза.

Във връзка с поетите ангажименти от страна на правителството за приемане на законодателство за хората с увреждания, по държавния бюджет за средносрочната бюджетна прогноза са предвидени средства за проекти и програми за асистентска подкрепа на хората с увреждания в размер, както следва: 71,5 млн. лв. за 2019 г., 77,2 млн. лв. за 2020 г. и 82,6 млн. лв. за 2021 г., като редът се предоставянето им ще се уреди с проекта на Закон за личната помощ, към който се отнася услугата „личен асистент“.

Политиката в областта на социалното включване е многосекторна политика, свързана с подобряване на целенасочеността на мерките и прилагане на интегриран подход за превенция на бедността и насърчаване на социалното включване. Съществена част от политиката за социално включване е предоставянето на материална подкрепа за семействата с деца и семействата, които полагат грижи за деца в риск.

Ключовите индикатори за изпълнение и целевите стойности за 2019 г. са следните: подкрепа на деца в риск (ср. мес. бр. случаи) - 6 600; еднократна помощ при раждане на дете (брой деца) - 64 000; еднократна помощ за ученици, записани в първи клас (брой деца) - 43 800; месечни помощи за отглеждане на дете до завършване на средно образование, но не повече от 20-годишна възраст (ср. мес. бр. деца) - 616 735; месечни помощи за отглеждане на дете с трайно увреждане (ср. мес. бр. случаи) - 27 000.

С промените в Закона за семейни помощи за деца от 2019 г. се предвижда въвеждане на нов вид месечна помощ за деца без право на наследствена пенсия от починал родител. Помощта цели гарантиране на достъп до финансова помощ при равни условия за всички деца без право на наследствена пенсия. Новата помощ ще се предоставя на другия родител или на настойника/попечителя, който отглежда детето. Те, както и детето, следва да живеят постоянно в страната. Освен това, детето следва:

- да не получава наследствена пенсия от починал родител;
- да не е настанено за отглеждане извън семейството по реда на чл. 26 от Закона за закрила на детето;
- редовно да посещава подготвителните групи в детските градини или подготвителните групи в училищата за задължително предучилищно образование на децата, освен ако това е невъзможно поради здравословното му състояние;
- до завършване на средно образование, но не повече от 20-годишна възраст, редовно да посещава училище, освен ако това е невъзможно поради здравословното му състояние;
- да има направени всички задължителни имунизации и профилактични прегледи съобразно възрастта и здравословното му състояние.

Месечната помощ ще се отпуска независимо от доходите на семейството. Размерът на помощта за 2019 г. е 115 лв., като по бюджета на Министерството на труда и социалната политика са разчетени 7,0 млн. лв. за този нов вид помощ.

Народните представители от Комисията по труда, социалната и демографската политика разполагат със становищата на синдикалните и работодателските организации.

Синдикалните организации подкрепят законопроекта за държавния бюджет, като КНСБ го оценяван като най-добър за последните пет години. Синдикалните организации подкрепят последователното покачване на размера на минималната работна заплата за страната, като важен инструмент за намаляване контингента на „работещите бедни“;

поставянето на важни социални системи като приоритетни сфери на развитие и финансиране; усилията на правителството за повишаване събираемостта на данъците и социално-осигурителните вноски; последователните усилия и мерки за финансовото оздравяване на системата на държавното обществено осигуряване; усилията да бъде свалена безработицата до „здравословните“ за България равнища от 4-5%.

Работодателските организации подкрепят някои параметри на проектобюджета и имат много несъгласия към някои от предлаганите политики.

След приключване на представянето на проекта на Държавния бюджет за 2019 г. и състоялата се дискусия, в която участваха народни представители и представители на работодателски, синдикални и пенсионерски организации се проведе гласуване.

С резултати:

1. По законопроект за държавния бюджет на Република България за 2019 г. с включен проект на Висшия съдебен съвет по чл. 1 и чл. 2, № 802-01-49, внесен от Министерски съвет на 29 октомври 2018 г.:

без гласове „за“, 8 гласа „против“, 12 гласа „въздържал се“.

2. По законопроект за държавния бюджет на Република България за 2019 г. със становището на Министерски съвет по чл. 1 и чл. 2, № 802-01-49, внесен от Министерски съвет на 29 октомври 2018 г.:

12 гласа „за“, 8 гласа „против“, без гласове „въздържал се“,

Комисията по труда, социалната и демографската политика прие следното становище:

Предлага на Народното събрание да подкрепи на първо гласуване Законопроект за държавния бюджет на Република България за 2019 г. със становището на Министерски съвет по чл. 1 и чл. 2, № 802-01-49, внесен от Министерски съвет на 29.10.2018 г.

ПРЕДСЕДАТЕЛ на КТСДП:

Д-Р ХАСАН АДЕМОВ